

BILDANDE AV NATURRESERVATET DERBOL I ÖREBRO KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken förklarar Örebro kommun det område som utmärkts på bifogad karta, som naturreservat. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Örebro kommun bifogad skötselplan med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska Örebro kommun vara förvaltare av naturreservatet.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets namn:	Naturreservatet Derbol
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	ca 35 km öster om Örebro tätort, omedelbart öster om bebyggelsen i Hampetorp vid Hjälmarens strand.
Församling/Socken:	Lännäs
Terrängkarta:	10F SO Örebro
Fastighetskarta:	10F 1i
Naturgeografisk region:	24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region:	12. Mälardalens odlingsbygder
Area:	16,8 ha
Fastigheter och ägare:	Derbol 1:84, ägare Örebro kommun
Förvaltare:	Örebro kommun, Stadsbyggnad
Tillsynsmyndighet:	Örebro kommun, Miljönämnden

SYFTE

Syftet med Naturreservatet Derbol är att långsiktigt säkerställa och utveckla ett lättillgängligt rekreationsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Området ska präglas av kontakt med Hjälmarens öppna ängar med odlingsrösen och dungar med grova vidkroniga lövträd, variationsrika lövbryn mot bebyggelsen och lövskog med naturskogskaraktär. Skötseln ska inriktas på att öka tillgängligheten och de biologiska värdena. I området ska det finnas säkra och upplevelserika stigstråk och rastplatser för besökare.

SKÄL FÖR BESLUTET

Skyddet av Naturreservatet Derbol är en viktig del av arbetet för att uppnå Örebro kommuns miljömål för Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap.

Naturreservatet ligger i nära anslutning till villabebyggelsen och färjeläget i Hampetorp. Derbol är redan idag ett populärt rekreationsområde för närboende. Flera stigar leder besökaren runt ängarna och genom den variationsrika lövskogen. Det är viktigt för friluftslivet att behålla oexploaterade strandmiljöer som öppnar landskapet för närboende och besökare.

Det öppna ängslandskapet mellan bebyggelsen och sjöstranden utgör ett mycket fint exempel på hur det äldre kulturlandskap tidigare såg ut på många platser vid Hjälmarens. Här är floran artrik vilket gynnar många fjärilar och andra insekter. De rika lövskogspartierna är egentligen igenvuxna hagmarker som delvis fått nya biologiska värden. Här och var växer vidkroniga ekar och andra lövträd som visar att området tidigare var mer öppet. På våren täcks marken av blommande vitsippor och blåsippor. Fågellivet är mycket rikt med arter som mindre hackspett och stjärtmes som gynnas av de äldre lövträden. I de fuktiga partierna nära stranden ligger mindre alkärrspartier.

I Naturreservatet Derbol finns redan idag stora biologiska värden, som snabbt kommer att utvecklas med rätt skötsel. Delar av lövskogen kommer att få utvecklas mot naturskogslika förhållanden. Viss gallring och röjning kommer att ske utmed stigar och mot bebyggelsen för att gynna utvecklingen av stora, grova vidkroniga träd. Ängsmarken och delar av de gamla hagarna kommer att hållas öppna med fortsatt slåtter eller bete. Andelen gamla grova träd och död ved kommer att öka i naturreservatet.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Örebro kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken om nedan angivna föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anlägga nya vägar, stigar och rastplatser annat än de som anges i fastställd skötselplan
3. framdraga mark- eller luftledningar
4. uppföra helt ny byggnad eller annan fast anläggning annat än för pedagogiskt syfte och rekreation
5. införa för trakten främmande växt- eller djurart
6. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
7. använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnäringsämnen
8. utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd
9. bedriva jakt

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter utgör inte hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar, kablar, ledningar och andra anläggningar. Planerade åtgärder som påverkar omgivande mark eller vegetation utanför det närmaste anläggningsområdet får utföras först efter samråd med förvaltaren av naturreservatet. I akuta fall (t.ex. strömvabrott eller vattenläcka) kan samråd ske i efterhand.
3. Stigar får dras om och rastplatser anläggas i naturreservatet om det inte motverkar syftet med beslutet.
4. Jakt får endast bedrivas i form av skyddsjakt i samråd med tillsynsmyndigheten, Örebro kommuns Miljönämnd. Eftersök av skadat vilt får ske utan föregående samråd.

Föreskrifterna enligt 7 kap 5§ miljöbalken träder i kraft 2010-07-15.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas tåla de åtgärder som behövs för områdets vård och skötsel.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål
2. medvetet skada växt- och djurliv (ex. gräva upp växter)
3. inte ha hunden kopplad
4. göra upp eld annat än på anvisad plats
5. ställa upp husvagn utan tillstånd från förvaltaren av naturreservatet
6. framföra motorfordon annat än för transport till/av båt
7. parkera annat än på anvisad plats
8. rida
9. sätta upp skylt eller liknande anordning annat än tillfälligt.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Motorfordon får användas av personer med rörelsenedsättning
2. Fast anordningar ex. orienteringskontroller eller snitslade spår kan anordnas efter samråd med förvaltaren av naturreservatet

Enligt 7 kap. 30§ miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30§ miljöbalken träder i kraft den 2010-07-15.

ÄRENDETS BEREDNING

Området har skötts under lång tid av Örebro kommun för att bevara det äldre kulturlandskapet, gynna utvecklingen av rika lövskogsmiljöer och för att skapa ett attraktivt område för närboende.

Derbol har tidigare inventerats och pekats ut som ett skogsområde med höga naturvärden som ska bevaras och utvecklas.

KOMMUNENS BEDÖMNING

Örebro kommun bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Örebro kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur-, kultur- och friluftsvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan.

Beslut i detta ärende har fattats av kommunfullmäktige.

Bilagor

1. Gränser för Naturreservatet Derbol

Detta beslut kan överklagas till länsstyrelsen enligt 19 kap 1§ Miljöbalken.

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET DERBOL I ÖREBRO KOMMUN

1. Syfte

Syftet med Naturreservatet Derbol är att långsiktigt säkerställa och utveckla ett lättillgängligt rekreationsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Området ska präglas av kontakt med Hjälmarens, öppna ängar med odlingsrösen och dungar med grova vidkroniga lövträd, variationsrika lövbryn mot bebyggelsen och lövskog med naturskogskaraktär. Skötseln ska inriktas på att öka tillgängligheten och de biologiska värdena. I området ska det finnas säkra och upplevelserika stigstråk och rastplatser för besökare.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Derbol
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2010-03-24
Läge	ca 35 km öster om Örebro tätort, omedelbart öster om bebyggelsen i Hampetorp vid Hjälmarens strand.
Län	Örebro
Kommun	Örebro
Församling/Socken	Lännäs församling
Terrängkarta	10F SO Örebro
Fastighetskarta	10F 1i
Fastigheter	Derbol 1:84, ägare Örebro kommun
Markägare	Örebro kommun
Förvaltare	Örebro kommun, Stadsbyggnad
Tillsynsmyndighet	Örebro kommun, Miljönämnd
Naturgeografisk region	24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region	12. Mälardalens odlingsbygder
Total area	16,8 ha

2.2 Naturförhållanden

Naturreservatet ligger i nära anslutning till villabebyggelsen och färjeläget i Hampetorp. Derbol är redan idag ett populärt rekreationsområde för närboende. Flera stigar leder besökaren runt ängarna och genom den variationsrika lövskogen. Det är viktigt för friluftslivet att behålla oexploaterade strandmiljöer som öppnar landskapet för närboende och besökare.

Det öppna ängslandskapet mellan bebyggelsen och sjöstranden utgör ett mycket fint exempel på hur det äldre kulturlandskap tidigare såg ut på många platser vid Hjälmaran. Här är floran artrik vilket gynnar många fjärilar och andra insekter. De rika lövskogspartierna är egentligen igenvuxna hagmarker som delvis fått nya biologiska värden. Här och var växer vidkroniga ekar och andra lövträd som visar att området tidigare var mer öppet. På våren täcks marken av blommande vitsippor och blåsippor. Fågellivet är mycket rikt med arter som mindre hackspett och stjärtmes som gynnas av de äldre lövträden. I de fuktiga partierna nära stranden ligger mindre alkärrspartier.

Bland de intressanta och värdefulla arter som har hittats i naturreservatet Derbol kan nämnas trolldruva, bäckbräsma, kärrfibbla, strutbräken, gulpudrad spiklav och hasselticka.

I Naturreservatet Derbol finns redan idag stora biologiska värden, som snabbt kommer att utvecklas med rätt skötsel. Delar av lövskogen kommer att få utvecklas mot naturskogslika förhållanden. Viss gallring och röjning kommer att ske utmed stigar och mot bebyggelsen för att gynna utvecklingen av stora, grova vidkroniga träd. Ängsmarken och delar av de gamla hagarna kommer att hållas öppna med fortsatt slåtter eller bete. Andelen gamla grova träd och död ved kommer att öka i naturreservatet.

2.6 Litteratur

- Löfgren, L. 1995 (ms). *Örebros kommunägda skogar. Naturinventering – skötselråd*. Örebro kommun.

PLANDEL

3. Allmän målsättning

Målsättningen med naturreservatet är att långsiktigt säkerställa och utveckla ett lättillgängligt rekreationsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden. Området ska präglas av kontakt med Hjälmaran, öppna ängar med odlingsrösen och dungar med grova vidkroniga lövträd, variationsrika lövbryn mot bebyggelsen och lövskog med naturskogskaraktär. Skötseln ska inriktas på att öka tillgängligheten och de biologiska värdena. Viktiga strukturer för den biologiska mångfalden, såsom död ved, gamla träd och lövträd, ska öka i mängd. I området ska det finnas säkra och upplevelserika stigstråk och rastplatser för besökare.

4. Skötselområden med mål och åtgärder

Reservatet har indelats i fem skötselområden:

1. Slätter- och betesmarker
2. Hagmarksskog
3. Naturskogsartade lövskogar
4. Serviceanordningar för besökare

Skötselområde 1: Slätter- och betesmarker

Beskrivning

Öppet ängslandskap mellan bebyggelse och sjöstrand. Här är floran artrik vilket gynnar många fjärilar och andra insekter. Närmast vattnet i norr finns en gles träddridå med ask och andra lövträd och en glest trädbevuxen kulle.

Mål

Slätterängar och betesmark med artrik flora och rikt insektsliv. Gles ridå med ask och andra lövträd mot vattnet i norr. Ytorna kan om möjligt gärna skötas med ett lättare efterbete under hösten.

Skötselåtgärder

- Till en början årlig slätter från 15 juli till 15 september. När floran utvecklas får artsammansättningen styra slättertidspunkten.
- Västligaste delen av skötselområdet kan hållas öppet med slaghack om slätter inte är möjlig.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området.
- Eventuell småskalig röjning och gallring för att säkra estetiska värden och för att skogen ska kännas trygg att vistas i.
- Vid behov småskalig röjning och gallring i kantzonen mot bebyggelsen.

Skötselområde 2: Hagmarksskog

Beskrivning

Lövdominerad hagmarksskog med enstaka stora ekar och hasselbuketter. Merparten av södra delen är fornminne.

Mål

Variationsrikt, flerskiktat och halvöppet landskap med inslag av kulturlämningar. Området betas om möjligt för att återskapa den hagmarkskaraktär som finns. Vidkroniga lövträd, hasselbuketter och nyponbuskar gynnas i skötseln.

Skötselåtgärder

- Årlig röjning, bete eller eventuell slätter. Avslaget hö, grenar och ris transporteras bort.
- Kontinuerlig gallring och röjning för att bevara och gynna utvecklingen av hasselbuketter och vidkroniga lövträd.

- Gamla och grova träd av alla trädslag behålls och gynnas.
- Buskar och sly av igenväxningskaraktär röjs bort. Blommande och bärande buskar som oxel, hagtorn och enstaka större rosbuskar sparas.
- Enstaka unga individer av främst ek, ask, alm, lönn och asp sparas kontinuerligt och tillåts växa upp.
- Kulturlämningarna i fornminnet vårdas och lyfts fram.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att gynna den biologiska mångfalden i området.
- Eventuell småskalig röjning och gallring för att säkra estetiska värden och för att skogen ska kännas trygg att vistas i.
- Vid behov småskalig röjning och gallring i kantzonen mot bebyggelsen.
- Farliga träd fälls vid behov och får ligga kvar på platser där de inte försvårar områdets skötsel.

Skötselområde 3: Naturskogsartade lövskogar

Beskrivning

Lövdominerad skog med en hög andel ädla lövträd, såsom ask, ek och lönn. En skogsbäck slingrar genom området och här finns kärrartade partier med klibbal. En gammal jätteek finns i en glänta i områdets östra del.

Mål

Flerskiktade, lövdominerade bestånd med mycket stor andel gamla, grova lövträd och rikligt med stående och liggande död ved. Enstaka grova ädellövträd gynnas i skötseln. Ett välutvecklat buskskikt med t.ex. olvon, hassel, hägg och måbär eftersträvas.

Skötselåtgärder

- Inslaget av enstaka gamla och grova ädellövträd gynnas genom försiktig frihuggning av kronan.
- Gläntan runt jätteeken hålls öppen genom röjning och slätter.
- Eventuell småskalig gallring eller andra åtgärder som syftar till att skapa förnygring av tall och gynna den biologiska mångfalden i området.
- Eventuell småskalig röjning och gallring för att säkra estetiska värden och för att skogen ska kännas trygg att vistas i.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselområde 4: Serviceanordningar för besökare

Beskrivning

Flera stigar leder besökaren runt ängarna och genom den variationsrika lövskogen. Det finns en bro över bäcken i norr. Vid Hjälmjärstranden finns en badplats.

Mål

Närboende och besökare ska ha tillgång till den oexploaterade stranden, som öppnar landskapet mot Hjälmaren. De stigar och friluftsanordningar som är angivna på kartan i bilaga 2 ska förbättras och underhållas. Besökare ska kunna orientera sig i

och hämta kunskap om reservatet på plats, samt med hjälp av enklare informationsmaterial på kommunens hemsida på internet. På informationsskyltar ska det finnas information om naturreservatets naturvärden, kulturvärden och historik. På skyltarna ska det också finnas en karta.

Skötselåtgärder

- Informationstavlor med kartor tas fram och sätts upp.
- Informationsmaterial för Örebro kommuns hemsida tas fram och publiceras.
- Rövning och säkring av de stigar och rastplatser som är angivna på kartan i skötselplanen.
- Badstranden vårdas och hålls öppen för allmänheten.
- Farliga träd fälls vid behov in mot skogen och får ligga kvar.
- Årlig tillsyn av stigar, motionsspår, rastplatser och informationstavlor.

5. Övrigt

Jakt

Jakt får endast bedrivas i form av skydds jakt.

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Örebro kommun.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

6. Uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Örebro kommun ansvarar för att uppföljning av syften och bevarandemål sker i samband med revidering av skötselplanen. Skötselplanen skall revideras inom fem år efter beslut, därefter var tionde år. Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder görs snarast möjligt efter att arbeten har genomförts.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	När	Prioritet	Finansiering
Markering av stigsystem	4	Senast 2012	2	Reservatsanslag
Ny informationstavla	4	Senast 2012	1	Reservatsanslag
Tillsyn och underhåll av stigar, informationstavlor, rastplatser och övriga serviceanordningar.	4	Årligen	1	Reservatsanslag
Röjning, bete och slätter	1, 2, 3	Årligen	1	Reservatsanslag
Röjning av kulturlämningar	1, 2, 3	Årligen	1	Reservatsanslag
Gallring för att gynna uppkomsten av hasselbuketter, grova och bredkroniga lövträd	1, 2, 3	Efter behov	2	Reservatsanslag

Bilagor:

Bilaga 1 Karta med besöksanordningar

Bilaga 2 Karta med skötselområden

Naturreservatet Derbol

Besöksanordningar

Bil 1

Planering och utvärdering av besöksanordningar i Derbol
av Olofsson, C.-D. Örebro län

